

Cumhuriyet

2000 Cumhuriyet
Ajandası

Cumhuriyet Kitap Kulübü
Sergi Salonlarında ve Temsilciliklerinde
(LEDİBERG SpA.-İtalya Tesislerinde üretilmiştir.)
Cumhuriyet Kitap Kulübü Türkocağı Caddesi No: 39/41 (34334) Çağaloğlu
İstanbul Tel:(212)514 01 96 Faks:(212)514 01 95

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991)

22 ARALIK 1999 ÇARŞAMBA

SIFIR NOKTASI / ORAL ÇALIŞLAR

oralcalislar@turk.net

Dario Fo'nun Şiiri

Fusun Demirel, İtalya Dramatik Sanatlar Akademisi mezunu, iyi eğitim görmüş bir tiyatro oyuncusu ve tiyatro tutkunu. O, İtalyan tiyatrosunun dünya çapındaki ismi, oyun yazarı, oyuncu, yönetmen **Dario Fo**'nun oyunlarının da çevirmeni. Fusun, yıllardır bir kuyumcu titizliğiyle Dario Fo'nun eserlerini çevirip Türkçeye kazandırıyor. "Açılım Yayınları"nı da sanki Dario Fo için kurmuş gibi onun eserlerini basıyor. Bugüne kadar Fo'nun 24 oyununu içeren 9 kitabını yayımladı.

Dario Fo'nun ülkemizde daha çok kadın ağırlıklı oyunları sahnelendi. Türkiye'de geçen yıllarda sahnelenen "Bir Anarşistin Kaza Sonucu Ölümü" ilgi çeken oyunlarından birisiydi. 15 yıl önce bir trafik kazasında yitirdiğimiz sevgili arkadaşım, büyük oyuncu **Erkan Yücel**'in en çok oynamayı istediği oyunlardan birisiydi "Bir Anarşistin Kaza Sonucu Ölümü".

Dario Fo, İtalyan tiyatrosunda günlük siyasi eleştiriyi, esprilerle süsleyen bir çizgiye sahip. Onun devrimci eleştirileri, zaman zaman her çizgideki siyasi partiyi rahatsız edecek kadar sivri dillidir. Dario Fo, İtalyan muhalefeti-

nin sanat alanındaki vicdanı gibidir.

Dario Fo, genç bir ekip tarafından Kadıköy yakasında sahnelenen bir oyunuyla yeniden gündemde. **Tufan Karabulut** yönetimindeki "Tiyatro Fora", tiyatro tutkunu bir ekibin adı. Bu sezon Dario Fo'nun "Klakson, Borazan ve Birtlar"ını sahneliyorlar. Haftada bir çarşamba geceleri sahnelenen yeni oyun, Fo'nun siyasi taşlamasının çok güzel örneklerinden birisi. Bu oyun İtalya'da sahnelendiği dönemde, Hristiyan Demokratlardan Komünist Parti'si'ne kadar etkili siyasi partiler, Fo'nun keskin eleştirilerinden rahatsız olmuşlar, oyunun yasaklanmasını istemişlerdi. Oyun, İtalyan Parlamentosu'nda uzun tartışmalara neden olmuştu.

"Klakson..." oyunu 1978 yılında çıkarılan İtalyan siyasetinin tanınmış isimlerinden **Aldo Moro**'nun öldürülmesinden esinlenerek yazılmış. Aldo Moro, Hristiyan Demokrat bir siyaset adamıydı. Ülke içindeki gerilimi azaltmak ve bir barış havası yaratmak amacıyla

Komünist Parti'si'yle bir iç uzlaşmaya hazırlanıyordu. Tam bu sırada Kızıl Tugaylar isimli bir şiddet örgütü tarafından kaçırıldı. Kızıl Tugaylar, İtalyan devletinden Moro'nun özgürlüğü karşılığında siyasi tutukluların serbest bırakılmasını istedi. Moro'nun yakın arkadaşı ve iktidar sahibi **Andreotti** (Şimdi Mafya ile işbirliği yaptığı ve Gladio'ya bulaştığı gerekçesiyle yargılanıyor), bu talebi kabul etmedi. Moro'nun cesedi bir gece parti merkezinin bulunduğu meydana bırakıldı.

Dario Fo, 1979 yılında devletin Moro'yu nasıl gözden çıkardığını anlatan "Moro Olayı" başlıklı bir oyun yazmıştı. "Tiyatro Fora"nın Kadıköy Barış Manço Kültür Merkezi'nde sahnelendiği "Klakson Borazan ve Birtlar" bu oyunun devamı niteliğinde. Fo, "Kızıl Tugaylar Aldo Moro yerine, İtalyan burjuvazisinin en önemli ismi Fiat'ın patronu **Agnelli**'yi kaçırsalar ne olurdu" sorusuna cevap arıyor.

İtalyan isimlerinin yerine Türkçe

isimleri koysanız, olayların Türkiye'de geçtiğini sanabilirsiniz. Polisin olaylara bakışı, yargının işlevi, çetelerin devlet içindeki etkinliği bizlere öylesine tanıdık geliyor ki! Dario Fo'nun bir espri ve tiyatro ustası olduğunu bir kez daha hayranlıkla saptıyorsunuz. Fusun Demirel'in Fo'nun ruhuna hâkim olan çevirisinin de hakkını vermeden geçmemeli. Gerçekten, argo konuşmalar, küfürler, siyasi dil öylesine ustalıkla çevrilmiş ki!

Rosa'yı oynayan **Ayşegül Ünsal**, işçi Antonio ve Fiat'ın patronu **Agnelli**'yi yani iki karakteri birden canlandıran **Tufan Karabulut**, Komiser **Arda Kavaklıoğlu** ve Doktor **Canan Çiftel**, olağanüstü etkili bir oyun sergiliyorlar. Öylesine zor ve karmaşık bir oyunu genç bir ekiple hiç tekrardan yürütmek, Fo'nun şiirsel dilini büyük bir ustalıkla sahnelemek kolay iş değil. Keyifli ve tempolu bir oyun çıkarıyorlar. Onları içtenlikle kutluyorum.

Çarşamba geceleri saat 20.30'da İstanbul'daysanız, gidip bu oyunu görün. Dario Fo'nun şiirsel diline tanık olun. Hararetle öneririm.